

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Бех І. Д. Особистість у просторі духовного розвитку. Навчальний посібник / І. Д. Бех. – К.: Академвидав, 2012. – 256 с.
 2. Выготский Л. С. Педагогическая психология / Л. С. Выготский / Под ред. В. В. Давыдова. – М.: Педагогика-Пресс, 1996. – 536 с.
 3. Гумінська О. О. Концепція формування діяльної особистості в процесі музичного виховання / О. О. Гумінська // Завуч. – 2005. – №16. – С. 15–21.
 4. Леонтьев А. Н. Деятельность. Сознание. Личность. / А. Н. Леонтьев. – М.: Политиздат, 1977. – 304 с.
 5. Локарева Г. Художньо-естетична інформація як засіб виховання учнівської молоді / Г. Локарева // Мистецтво та освіта. – 2006. – №1. – С. 7–11.
 6. Сухомлинський В. О. Як виховати справжню людину / Твори: У 5-ти т. – Т.2 / В. О. Сухомлинський. – К., 1976. – 670 с.

REFERENCES

1. Beh, I. D. (2012). *Osobystist' u prostori duhovnohorozvytku. Navchal'nyiposibnyk*. [Personality in the space of spiritual development. Tutorial]. Kyiv.
 2. Vygotsky, L. S. (1996). *Pedagogicheskaya psikhologiya*. [Pedagogical Psychology]. Moscow.
 3. Guminska, O. O. (2005). *Kontsepsiia formuvannia diyal'noi osobystosti v protsesi muzychnoho vykhovannia* [The concept of the formation of an active personality in the process of musical education]. Kyiv.

4. Leontiev, A. N. (1977). *Deyatel'nost'. Soznanie. Lichnost'*. [Activity. Consciousness Person.]. Moscow.
 5. Lokareva, G. (2006). *Khudozhn'o-estetychna informatsiay ak zasib vykhovannia uchniv'skoi molodi*. [Artistic and aesthetic information as a means of upbringing student youth]. Kyiv.
 6. Sukhomlinsky, V. O. (1976). *Yak vykhovaty spravzhniu liudynu/ Tvory: u 5-ty t. – T. 2* [How to raise a real person]. Kyiv.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ГОРБЕНКО Сергій Семенович – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри теорії та методики музичної освіти, хорового співу і диригування Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

Наукові інтереси: історія, теорія та методика гуманізації мистецького навчання і виховання у закладах загальної середньої та вищої освіти.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

GORBENKO Sergey Semenovich – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of the Department of Theory and Methodology of Musical Education, Choral Singing and Conducting of the National Pedagogical University named after M. P. Drahomanov.

Circle of scientific interests: theory and methodology of humanization of artistic education and education in institutions of general secondary and higher education.

Стаття надійшла до редакції 22.04.2019 р.

УДК 378. 147.091.33 - 027.22.784

РАСТРИГІНА Алла Миколаївна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри вокально-хорових дисциплін та методики музичного виховання Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка
<https://orcid.org/0000-0002-4393-2831>
 e-mail: rastrygina.alla@gmail.com
ЗАБЛЯСТА Лідія Леонідівна – в.о. професора кафедри оперного співу Національної музичної академії імені П. І. Чайковського
 e-mail: Zabelyasta@gmail.com

ГАРТУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ-ВОКАЛІСТА ЯК ФАКТОР РЕАЛІЗАЦІЇ НОВІТНЬОЇ ПАРАДИГМИ ОСВІТИ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Визначальну роль в ефективному впровадженні у мистецький освітній простір сучасного ЗВО новітньої парадигми освіти ХХІ століття відіграє прилучення української культури і мистецтва

до глобалізованого «Ми», зберігаючи відчуття ідентичності власного «Я», й особливо «Я-духовний». І це потрібно не лише заради уникнення загрози уніфікації, а й задля розвитку кожної особистості на засадах культурних цінностей українського

суспільства, визначальною ознакою яких є прагнення осягнути сенс існування людини через залучення студентської молоді до культурно-творчого осмислення найкращих зразків музичного мистецтва.

Сучасні науковці наголошують, що одне з провідних місць у фаховій підготовці студентів закладів вищої освіти мистецького спрямування належить вокальній освіті, що пояснюється значущістю співу як найбільш демократичної, доступної для широкого кола дітей і юнацтва форми активної музичної діяльності. Тож, особливої уваги у контексті ствердження гуманістичної парадигми освіти, на думку Т. Жигінас, потребує проблема становлення духовності особистості, розвитку її художньо-естетичної та творчовиконавської культури, здатності до повноцінного сприйняття творів високого мистецтва й вокального у тому числі [5].

Саме така ідея покладена в основу новітньої освітньої парадигми XXI століття, реалізація якої на ґрунті концепції духовності виховання, потребує кардинальної зміни акцентів щодо завдань вищої освіти у сучасному демократичному суспільстві, першорядним з яких стає розробка таких напрямків її розвитку, які мають здійснюватися в ім'я збереження ідентичності людини як особистості та суб'єкта освітнього середовища й мистецького зокрема.

На думку провідних вітчизняних та зарубіжних науковців (В. Андрущенко, І. Бех, А. Гайгутіс, І. Кевішас, О. Олексюк, П. Саух, В. Хайруліна та ін.) саме модель духовності виховання здатна реалізувати гуманістичну стратегію новітньої парадигми на засадах коеволюції особистості майбутнього фахівця й культурномистецького середовища, забезпечуючи цим повернення професійній мистецькій освіті статус центру становлення духовності українського народу на засадах культурно-творчого саморозвитку і самореалізації.

Модель духовності виховання спирається на концепцію цілісності духовного і матеріального в системі загальнолюдської культури, на розуміння взаємозв'язку, взаємозумовленості і взаємопроникнення проявів духовності людини і навколишнього матеріального середовища (В. Соловйов). Саме тому людина в процесі взаємодії з навколишнім середовищем, осмислює її об'єкти і явища, свою поведінку і результати власної діяльності. Цей процес передбачає наявність перманентного стану креативності (готовності до творчості), що є необхідною умовою творчої діяльності як способу прояву

внутрішнього світу людини в контексті загальнолюдських духовних цінностей і культури суспільства.

Тобто, духовно-творча діяльність сприяє як становленню особистості, так і одухотворенню нею середовища, надаючи таким чином останній своєрідну духовність. Така рефлексія дозволяє людині розуміти духовність і приймати її цінність в рамках власного «Я» і тим самим представляти і усвідомлювати особисту місію по відношенню до гуманізації суспільства.

Тож, модель духовності виховання розглядає духовність як властивість і компонент педагогічної дійсності та явище, котре виникає у процесі одухотворення суб'єктами навчання мистецького освітнього простору, забезпечуючи тим самим стимулювання їхньої творчості й самовираження.

Саме такий підхід уможливує досягнення майбутніми фахівцями будь-якої мети не тільки за рахунок використання стандартних моделей діяльності та поведінки, а й за рахунок власного творення. У такому випадку у майбутнього фахівця закріплюється установка діяти творчо й іновативно, а отже, виконувати функції суб'єкта у процесі творення й одуховнення середовища. Вищезазначене створює підґрунтя для розуміння й усвідомлення того, що у демократичному суспільстві процес гуманізації педагогічної дійсності доцільно вибудовувати, орієнтуючись саме на концепцію духовності виховання, що забезпечуватиме ефективну реалізацію новітньої парадигми освіти XXI століття [8].

На якість цього процесу суттєво впливає професійна майстерність випускників мистецьких закладів вищої освіти, гартування якої актуалізується у зв'язку з існуючим станом духовно-культурного розвитку молоді, яка перебуває в складній соціокультурній ситуації, коли старі моделі, форми і методи вже давно перестали діяти, а нові – все ще не сприймаються й не впроваджуються на відповідному викликам часу рівні прихильниками традиційної освітньої системи радянських часів.

Тож, стає зрозумілим, що існуюча система професійної мистецької освіти в цілому й вокально-виконавської підготовки зокрема, потребує кардинального оновлення її змісту, спрямованого на духовно-культурний розвиток майбутнього фахівця-вокаліста, розкриття його творчого потенціалу та гартування професійної майстерності у спеціально організованому мистецько-освітньому просторі.

Аналіз останніх досліджень і

публікацій. Дослідженням з теорії і практики підготовки вокалістів присвячено праці таких науковців і відомих виконавців, як В. Антонюк, П. Голубєв, Б. Гмиря, М. Михайлов-Сидоров, Т. Михайлова, М. Литвиненко-Вольгемут, І. Паторжинський, О. Слепцова, Т. Швачко та ін. До питань формування професійної майстерності й зокрема, вокальної інтерпретації й аналізу виконавської творчості у системі фахової підготовки вокалістів звертались М. Агікян, Н. Гребенюк, Н. Згурська, Т. Захарчук, Г. Саїк, А. Семенова, Г. Нейгауз, А. Рубінштейн). Особливу зацікавленість останніми роками викликають питання формування професійної компетентності майбутніх фахівців-вокалістів, що стали предметом досліджень Л. Василенко, Л. Гавриленко, Г. Стасько, Г. Панченко, В. Коробко, Л. Романової, І. Ісаєвої, О. Цехмістра, Т. Стражникової, Л. Красовської та інших.

Як бачимо, професійна підготовка майбутніх фахівців-вокалістів представлена досить різноплановими науковими розвідками, які певною мірою впливають на удосконалення змісту професійної мистецької освіти в її традиційному дискурсі. Разом з тим маємо зазначити, що проблема гартування професійної майстерності майбутнього фахівця-вокаліста як фактору реалізації новітньої парадигми освіти у мистецькому просторі ЗВО, все ще не стала предметом спеціального дослідження.

Метою статті є розширення уявлень про компонентний склад категорії «професійна майстерність майбутнього фахівця-вокаліста» та затребуваність у її гартуванні в контексті реалізації новітньої парадигми освіти XXI століття.

Вклад основного матеріалу дослідження. Дослідження питань гартування професійної майстерності майбутнього фахівця-вокаліста як фактору, що впливають на можливість ефективної реалізації новітньої парадигми освіти XXI століття у освітньо-виховному просторі мистецького закладу вищої освіти, передбачає розгляд ключових понять зазначеної проблеми з метою представлення авторської інтерпретації їхнього потрактування у контексті концепції духовності виховання. Перш за все, це стосується розуміння сутності категорії «професійна майстерність», яка на думку науковців, є системоутворювальною практично у всіх гуманітарних науках. Саме тому вона вводиться в систему координат професійно значущих якостей особистості й стає складовою частиною як професійної

підготовки фахівців закладів вищої освіти цілому, так і стрижневим компонентом кваліфікаційної характеристики фахівця-вокаліста [3].

Узагальнити і конкретизувати сутність досліджуваного феномена досить непросто, оскільки його змістові компоненти «професіоналізм» і «майстерність» містять велику кількість суб'єктивних і об'єктивних факторів і характеристик особистості [4]. Тож, обмежений рамками статті побіжний огляд психолого-педагогічних та мистецтвознавчих джерел, присвячених розглядові зазначених компонентів свідчить про те, що у традиційному прочитанні минулих років поняття «професіоналізм» і «майстерність» часто отожднювались (С. Іванова), професіоналізм розглядався як певний рівень майстерності (Ю. Бабанський), близькими до цих понять вважались і суміжні поняття: компетентність, самовизначення, самовдосконалення.

У концептуальних підходах до поняття «майстерність» важливими стали його теоретико-методологічні основи, які досліджувались у працях Н. Гузій, І. Демедюка, І. Зязюна О. Мороз, О. Рудницької та ін., де майстерність представлено як постійне удосконалення мистецтва навчання та виховання та здатність на високому рівні організації вирішувати різноманітні професійні завдання. У працях науковців зазначається, що основні ознаки майстерності розкриваються у тих якостях особистості фахівця, які породжують певну діяльність й забезпечують її успішність. Такі якості продукуються не тільки завдяки набутим умінням, вони є симбіозом певних властивостей особистості, які створюють можливість діяти продуктивно і творчо [4]. Тож, ми абсолютно підтримуємо думку І. Демедюка про те, що проявом майстерності є висока форма активності особистості, що втілюється в професійній діяльності, а її сутнісною основою є здатність особистості проявляти свій творчий потенціал на основі реалізації власної системи цінностей.

Узагальнення наукових підходів до розуміння поняття «майстерність», дозволяє потрактувати його як високий рівень розвитку та прояву духовно-творчої активності особистості. Вважаємо, що у проєкції на професійну підготовку студентів, ефективне фахово орієнтоване становлення їхньої майстерності має відбуватись у спеціально організованому мистецько-освітньому середовищі ЗВО, котре уможливує самоактуалізацію,

самовираження та самореалізацію майбутнього фахівця-вокаліста у подальшій практичній діяльності.

Щодо професіоналізму як наукового поняття, котре є компонентом категорії «професійна майстерність», в науковій літературі пропонується велика кількість його визначень і трактувань. Деякими науковцями професіоналізм розглядається як ступінь володіння знаннями, вміннями і навичками, з одного боку, і здатністю виробляти нове – з іншого (Я. Турбовський, В. Шувалова, О. Шиняєва). Інші вчені визначають професіоналізм як інтегральну властивість особистості, що формується в діяльності й обумовлена мірою реалізації її громадянської зрілості, відповідальності, почуттям обов'язку (І. Багаєва, В. Бакштановський). Слушною, на наш погляд, є позиція сучасних дослідників (Т. Аболіна, В. Нападиста, О. Рихліцька, Н. Шегеля), котрі розглядають професіоналізм як здатність людини до виконання певної діяльності з високим рівнем майстерності, наголошуючи при цьому на наявності в його змісті духовно-моральних характеристик особистості (професійний обов'язок, честь, гідність тощо), без яких неможливе ефективне виконання професійної діяльності [1].

Особливої ваги для нас набуває й твердження про те, що сьогодні професіоналізм виступає необхідною умовою самореалізації сучасної людини у будь-якій діяльності і потребує креативного мислення й розвинутого творчого потенціалу, постійного саморозвитку та удосконалення своєї кваліфікації через присвоєння цінностей демократичного суспільства, набуття нових, властивих сучасній епосі знань і смислів [3]. Отже, професіоналізм фахівця-вокаліста може бути представленим як система фахово орієнтованих ціннісно-цільових, когнітивних та духовно-творчих доміант, які виявляються й розвиваються у творчо перетворювальному мистецького освітнього простору.

Саме про творчість, як одну із найбільш важливих складових професійної майстерності йдеться у дослідженні Н. Бакланової [2], де поряд із доведенням того, що процес формування зазначеної якості у студентів-вокалістів залежить від розвитку художнього бачення образу у виконуваному творі, авторка підкреслює унікальність і неповторність їхньої професійної майстерності з огляду на специфічні особливості підготовки майбутнього фахівця-вокаліста. І наразі це не тільки віртуозне володіння фаховими навичками та вміннями,

перш за все, мова йде про активну життєву позицію й спроможність бути ініціативним і творчим у вирішенні будь-яких професійних завдань та інноваційних перетворень.

Зрозуміло, що до складових професійної майстерності фахівців-вокалістів, без яких неможливе становлення співака, відноситься ряд суто специфічних, вузько спрямованих професійних якостей і компетенцій, до яких науковці відносять професійне володіння голосом та методикою його розвитку, здатність до вдосконалення виконавських умінь і навичок (вокальної техніки), знання різноманітного за стилевими та жанровими ознаками вокально-технічного та навчально-художнього репертуару (технічного та художнього), знання основ фоніатрії, фонопедії, певний рівень самоорганізації для постійного удосконалення професійної майстерності [3; 9].

Таким чином, аналіз наукових джерел з проблеми дослідження дозволив конкретизувати загальноприйняте трактування сутності професійної майстерності як складної інтегративної якості, що представлена наявністю у структурі особистості фахівця-вокаліста професійно значущих властивостей і якостей, що розвиваються у процесі професійної підготовки, носять творчий характер й забезпечують високий рівень сформованості готовності до ефективної професійної діяльності.

Разом з тим, з огляду на сучасний вимір якості підготовки фахівця-вокаліста, наріжним каменем якої має стати розвиток його духовних інтенцій, самобутності, неповторності, прагнення до свободи самовираження і повноцінної творчої діяльності у професії, вважаємо за доцільне звернутися до конкретизації складових професійної майстерності. Слушною у такому сенсі є точка зору Н. Бакланової щодо обумовленості розгляду проблеми професійної майстерності з позиції духовності й духовних цінностей майбутнього фахівця. Оскільки саме духовність особистості зумовлює творчий підхід до професії, а розуміння і особистісне привласнення загальнолюдських та національних цінностей стає основою її професійної майстерності [2].

Абсолютно погоджуючись з такою науковою позицією, вважаємо, що наразі у компонентному складі професійної майстерності фахівця-вокаліста, доречно виокремити й таку її складову, як професійний менталітет, котрий, на нашу думку, є основою, духовним стрижнем будь-якої особистості [7].

Питання актуалізації проблеми розвитку професійного менталітету фахівця останнім часом є предметом обговорення сучасних дослідників, і зокрема, у дослідженні О. Оганезової-Григоренко, яка у визначенні сутності згаданого поняття, наголошує на його безпосередній кореляції з професійною майстерністю фахівця-вокаліста [6].

З огляду на заявлену нами вище наукову позицію щодо можливості реалізації новітньої парадигми освіти саме на засадах моделі духовності виховання, вважаємо за необхідне коротко представити авторське бачення поняття менталітету, яка є не тільки явищем культури, а й контекстом духовності мистецького освітнього простору [7], і саме цей факт зумовлює розгляд професійного менталітету як складової професійної майстерності майбутнього фахівця-вокаліста.

У нашому розумінні професійний менталітет майбутнього фахівця, характеризується наявністю якісних і кількісних психо-фізіологічних властивостей особистості, що виникають як на основі генотипу, так і під впливом природного і соціального, в тому числі й мистецького освітнього середовища, а також у результаті власної духовно-творчої діяльності суб'єкта. У такому контексті професійний менталітет є інтегрованою характеристикою унікальності його духовного світу, сприяє розумінню специфічності типу світосприйняття кожним суб'єктом, пояснює особливий спосіб його поведінки і діяльності, що, без сумніву впливає на рівень професійної майстерності майбутнього фахівця-вокаліста.

Вважаємо, що саме професійний менталітет дозволяє майбутньому фахівцеві на основі властивих йому ментальних характеристик, усвідомлювати, привласнювати, перетворювати й передавати у процесі самовираження під час творчо-виконавської діяльності духовні цінності й національно-культурні надбання нації. Найбільш ефективно це може відбуватися за рахунок відтворення у мистецькому освітньому просторі ЗВО властивих саме українському менталітету характеристик й зокрема, рефлексії щодо глибини інтелектуального прочитання й розуміння художнього образу твору, усвідомлення й передачі власного емоційно-образного відчуття твору у процесі самовираження, прийняття вольових рішень щодо позбавлення від усталених стереотипів як у власній вокально-виконавській діяльності, так і у системі професійної мистецької освіти в цілому. Тобто, усвідомлення й перетворення себе й навколишнє середовище у моменті «тут і зараз» є, на наш погляд,

найбільш значущою інтегрованою характеристикою професійного менталітету майбутнього фахівця-вокаліста як складової його професійної майстерності, що до речі, на думку Н. Бакланової дозволяє класифікувати останню як синтез майстерності, професіоналізму, творчості і духовності [2].

Здійснений аналіз ключових понять досліджуваного феномену та запропоноване авторами власне бачення його компонентного складу дозволив представити професійну майстерність майбутнього фахівця-вокаліста як складну, інтегративну якість професійно-педагогічної структури його особистості, ефективність становлення якої забезпечується створенням у мистецькому освітньому просторі ЗВО відповідних педагогічних умов, дотримання яких забезпечуватиме ефективний розвиток досліджуваного феномену на засадах новітньої парадигми освіти.

Не зупиняючись у рамках даної статі на розкритті кожної з таких умов, коротко схарактеризуємо ту з них, що пов'язана з *гартуванням* професійної майстерності майбутнього фахівця-вокаліста як процесу, спрямованого на розвиток здатності до подолання будь-яких стереотипів, труднощів і невдач у власній вокально-виконавській діяльності засобами, адекватними індивідуальним особливостям та рефлексивній позиції кожної особистості. Оскільки саме загартованість професійної майстерності сьогодні є найбільш затребуваною характеристикою духовно-творчого, професійно й соціально мобільного фахівця, здатного до збереження власного «Я» в швидко змінюваних умовах сучасної професійної діяльності.

Гартування професійної майстерності, пов'язано, перш за все, зі створенням у мистецькому освітньому просторі можливостей включення майбутніх фахівців-вокалістів у вирішення реальних або змодельованих проблем, котрі можуть виникнути у вокальному виконавстві та стимулюванням інтелектуальної, емоційної й вольової сфер задля самопізнання, самовираження та самореалізації кожного з них у практичній діяльності. Результативність такого процесу залежить, на нашу думку, від розуміння майбутнім спеціалістом того, що будь-які проблеми необхідно навчитися вирішувати до їх реального виникнення, а не у процесі прояву, оскільки усвідомлення можливих труднощів і бар'єрів є запорукою успішного кар'єрного зростання, а розуміння того, що не тільки успіх, а й негативний досвід є основою його

професійної майстерності.

Наш професійно-практичний досвід створення гуманістичного мистецького освітнього простору, сутність якого полягає у використанні точкових контрастних дотиків до професійно-особистісного досвіду студента через діалогову взаємодію його з викладачем, використання техніки імітаційної діяльності з обговоренням остаточного рішення, художньо-творча партнерська дискусія, застосування прийомів зняття емоційної напруженості, зниження тривожності за допомогою рефлексії, особистісно-орієнтований підхід у відборі форм і методів відшліфування вокально-виконавської діяльності тощо, на наш погляд, є найбільш дієвими механізмами у гартуванні професійної майстерності майбутнього фахівця-вокаліста.

Висновки та перспективи подальших розвідок наперед. Таким чином, звернення до питань гартування професійної майстерності майбутнього фахівця-вокаліста у контексті реалізації новітньої парадигми освіти XXI століття, зумовило розкриття причин актуалізації згаданої проблеми, оскільки саме завдяки мистецькій освіті й, зокрема, вокальній відбувається становлення духовності молодого покоління. Побіжне представлення основної ідеї концепції духовності виховання, дозволило довести, що на якість цього процесу суттєво впливає професійна майстерність майбутніх фахівців-вокалістів. Тож, необхідність її гартування зумовлена існуючим станом духовно-культурного розвитку молоді, яка перебуває в складній соціокультурній ситуації, коли старі моделі, форми і методи вже давно перестали діяти, а нові, все ще не сприймаються й не впроваджуються на відповідному рівні прихильниками традиційної освітньої системи радянських часів.

Здійснений аналіз визначених у дослідженні понять й зокрема, ключової категорії «професійна майстерність», уможливив аргументацію необхідності розширення сучасного уявлення про компонентний склад професійної майстерності майбутнього фахівця-вокаліста та окреслення можливостей розвитку професійного менталітету та духовно-творчого потенціалу майбутнього фахівця-вокаліста на засадах моделі духовності виховання.

У процесі переосмислення категорії професійної майстерності майбутнього фахівця-вокаліста як складної, інтегративної якості професійно-педагогічної структури його особистості, ми дійшли висновку про

необхідність створення у мистецькому освітньому просторі ЗВО відповідних педагогічних умов, одною із найбільш затребуваних наразі стає саме гартування професійної майстерності.

Очевидно, що подальші наукові розвідки досліджуваної проблеми передбачають конкретизацію педагогічних умов розвитку складових професійної майстерності, дотримання яких забезпечуватиме удосконалення інтелектуальної, емоційної та волевої сфер як основи духовно-творчого розвитку майбутнього фахівця-вокаліста у контексті реалізації новітньої парадигми освіти XXI століття.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Аболіна Т. Г., Нагадиста В. Г., Рихліцька О. Д. та ін. Прикладна етика [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://pidruchniki.com/13291017/etika_ta_estetika/po-nyattya_profesionalizmu_etichniy_aspekt_pr_ofesionalizmu#638
2. Бакланова Н. К. Професиональное мастерство специалиста культуры: учебное пособие для аспирантов, слушателей курсов повышения квалификации, преподавателей, студентов / Н. К. Бакланова. – Москва: МГУКИ, 2001. – 222 с.
3. Болотнікова І. В. Професіоналізм та професійна компетентність як складові психічної зрілості особистості [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://www.rusnauka.com/7_NND_2009/Psihologia/4_2691.doc.htm
4. Демедюк І. П. Професиональное мастерство вокалистов как объект психолого-педагогического анализа / И. П. Демедюк. – Вестник МГУКИ: 2016, № 2 (70) – С. 221–227.
5. Жигінас Т. В. Методичні засади підготовки майбутніх учителів музики до концертно-освітньої діяльності серед дітей та юнацтва: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 «Теорія та методика музичного виховання» / Т. В. Жигінас. – НПУ ім. М. П. Драгоманова. – Київ, 2007. – 18 с.
6. Оганезова-Григоренко О. В. Формування професійного менталітету майбутніх вокалістів у процесі фахової підготовки: автореферат дис...канд. пед. наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти / О. В. Оганезова-Григоренко. – ПНПУ імені К. Д. Ушинського. – Одеса, 2009 – 25 с.
7. Растрьгіна А. Н. Менталитет как контекст духовности образовательного пространства ВУЗа // Context of Spiritual of Education (collective monograf) – Zuvedra, Lithuania, 2014 – P. 138–177.

8. Растрігіна А., Кондратенє Р. Деякі аспекти концепції духовності виховання / А. Растрігіна, Р. Кондратенє // Естетика і етика педагогічної дії / Збірник наукових праць. – К. : – Виш.13, 2016 – С. 69–81.

9. Шенгеля Н. О. До проблеми формування професійної майстерності студентів у класі естрадного співу / Н. О. Шенгеля // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 14: Теорія і методика мистецької освіти. – 2018. – Вип. 24. – С. 49–54.

REFERENCES

1. Abolina, T. G., Napadysta, V. G., Rykhlytska, O. D. and others. *Prykladna Etyka*. [Applied Ethics]. [Electronic Resource] – Resource Access Mode: http://pidruchniki.com/13291017/etika_ta_estetika/po_nyattya_profesionalizmu_etichnyi_aspekt_pr_ofesionalizmu#638

2. Baklanova, N. K. (2001). *Professional'noye masterstvo spetsialista kul'tury: uchebnoye posobiye dlya aspirantov, slushateley kursov povysheniya kvalifikatsii, prepodavateley, studentov*. [Professional mastery of a culture specialist: textbook for post-graduate students, students of advanced training courses, teachers, students]. Moscow.

3. Bolotnikova, I. V. (2009). *Profesionalizm ta profesiyina kompetentnist' yak skladovi psikhichnoyi zrilosti osobystosti*. [Professionalism and professional competence as components of psychic maturity of a personality]. [Electronic resource] – Mode of access to the resource: http://www.rusnauka.com/7_NND_2009/Psihologia/42691.doc.htm

4. Demedyuk, I. P. (2016). *Professional'noye masterstvo vokalistov kak ob'yekt psikhologo-pedagogicheskogo analiza*. [Vocational skills of vocalists as an object of psychological and pedagogical analysis]. Moscow.

5. Zhiginas, T.V. (2007). *Metodychni zasady pidhotovky maybutnikh uchyteliv muzyky do kontsertno-osvith'oyi diyal'nosti sered ditey ta yunatstva*. [Methodical principles of training future music teachers for concert and educational activities among children and youth]. Kyiv.

6. Oganezova-Grigorenko, O. V. (2009). *Formuvannya profesijnoho mentalitetu maybutnikh vokalistiv u protsesi fakhovoyi pidhotovky*. [Formation of professional mentality of future vocalists in the process of professional training]. Odessa.

7. Rastrygina, A. N. (2014). *Mentalitet kak kontekst dukhovnosti obrazovatel'nogo prostranstva*

VUZa. [Mentality as a Context of Spirituality in the Educational Space of the University]. Zuvedra, Lithuania.

8. Rastrigina, A., Kondratiene, R. (2016). *Deyaki aspekty kontseptsiyi dukhovnosti vykhovannya*. [Some aspects of the concept of the spirituality of education]. Kyiv.

9. Shengelya, N. O. (2018). *Do problemy formuvannya profesijnoyi maysternosti studentiv u klasi estradnoho spivu*. [To the problem of formation of students' professional skills in the class of pop singing]. Kyiv.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

РАСТРИГІНА Алла Миколаївна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри вокально-хорових дисциплін та методики музичного виховання Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: теоретико-методологічні засади професійної мистецької освіти в Україні та за кордоном; педагогіка свободи в контексті формування сучасної парадигми освіти; інноваційний ресурс професійної підготовки майбутнього педагога-музиканта.

ЗАБІЛЯСТА Лідія Леонідівна – в. о. професора кафедри оперного співу Національної музичної академії імені П. І. Чайковського.

Наукові інтереси: система вокальної підготовки у мистецьких закладах вищої освіти

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

RASTRYGINA Alla Mykolaivna – Full Professor, Doctor of Pedagogical Science, Head of the Department of Vocal-Choral Disciplines and Methods of Musical Education Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University.

Circle of scientific interests: Theoretical and methodological foundations of professional art education in Ukraine and abroad; freedom pedagogy in the context of the formation of a modern educational paradigm; innovative resource of professional training of a future teacher-musician.

ZABILYASTA Lidiya Leonidivna – Acting Professor of the Opera Singing Department of P. I. Tchaikovsky National Music Academy.

Circle of scientific interests: the system of vocal training in artistic higher education institutions.

Стаття надійшла до редакції 27.04.2019 р.